

Valtakunnallisen etnisten suhteiden neuvottelukunnan ETNO kokous 2/2021

Päivämäärä: maanantaina 24.5.2020 klo 9.00-11.00

Paikka: Teams

Läsnä: liite 1

Asiat:

1. Kokouksen avaus

ETNO:n varapuheenjohtaja Minna Hulkkonen, osastopäällikkö avasi kokouksen klo 9.00.

2. Esityslistan hyväksyminen

Hyväksyttiin esityslista muutoksitta.

3. ETNO valtakunnallinen kokous 1 17.2.2021 pöytäkirja

Lisätään Diana Seppä ja Katri Kuusikallio osallistujalistaan. Hyväksyttiin pöytäkirja muutoksin.

4. Työ- ja elinkeinoministeriön valmisteleva selonteko kotoutumisen edistämisen uudistamistarpeista

Puheenjohtaja totesi, että kotoutumisen selontekoon liittyvä keskustelu on lähetekeskustelua selonteon toimeenpanoon liittyen, selonteon sisältöön ETNO:n keskustelulla ei ole vaikutusta. Neuvotteleva virkamies Sari Haavisto esitteli asian.

Eduskunnan selonteon käsittely tapahtuu syksyllä 2021 ja keväällä 2022. Samanaikaisesti selonteon eduskuntakäsittelyn kanssa käynnistetään kotoutumislain kokonaisuudistus tiukalla aikataululla: budjettilaki annetaan eduskunnalle syksyllä 2022. Kotoutumisen lainsäädännön ohella laaditaan erillinen toimeenpanosuunnitelma.

Kotoutumisen selonteon keskeiset huomiot Haavisto nosti;

- Kotoutumisohjelman laatiminen: kotoutumisen alkuvaiheeseen painottuva selkeämpi kokonaisuus, myös työvoiman ulkopuolella olevien henkilöiden pääsyä kotoutumispalveluihin parannetaan.
- Kotoutumisen viranomaisvastuita selkeytetään. työvoimapalveluiden siirto paikallistasolle kunnalle.
- Yleisen palvelu- ja koulutusjärjestelmän muutokset: kotoutumisen alkuvaihe määritetään tarkemmin, kielen oppimisen tukea tarjotaan työvoimapalvelujen rinnalla paremmin. Kielenopiskelua työn ohessa tehostetaan.

- Matalankynnyksen ohjausta ja neuvotaa parannetaan kaikille ryhmille, maassaoloajasta ja maahantulon syystä riippumatta.
- Vaikka kotoutumisen toimien pääpaino on kotoutumisen alkuvaiheessa, parannetaan toimia myös pidempään maassaolleille.
- Verkko-oppimisen kehitetään.
- Järjestöjen rooli: tarvitaan poikkileikkaavaa kehittämistyötä, jossa järjestöt ovat mukana kehittämässä palveluita ja kunnan kotoutumisohjelmaa. Näin vaikka kunnalla on järjestämisvastuu.
- Kotouttamisen kumppanuusohjelma: Systematisoidaan kotoutumisen edistämisen yhteistyötä kumppaneiden kanssa.
- Hyvät väestösuhteet (HVS: asenteet, turvallisuuden tunne, vuorovaikutus, osallistuminen) on selonteon yksi kokonaisuus. HVS linkittyy mm. oikeusministeriön rasisminvastaiseen ja hyvien väestösuhteiden toimintaohjelmaan, oikeusministeriön koordinoimaan kansalliseen demokratiaohjelmaan 2025, sekä työ- ja elinkeinoministeriön monimuotoisuusohjelmaan. Hyvien väestösuhteiden konkretisoimista jatketaan selonteon jälkeen kotoutumislain uudistamisessa ja toimeenpanosuunnitelmassa. Tärkeää on muun muassa vahvistaa maahanmuuttajien osallistumista kotoutumispalveluiden suunnitteluun.

Puheenjohtaja totesi, että ETNO:on perustetaan alatyöryhmä seuraamaan selonteon etenemistä eduskunnassa ja kotoutumislain valmistelua.

Käytiin keskustelua.

Kotouttamisen osaamiskeskusten huomioiminen

Haavisto totesi, että osaamiskeskukset on huomioitu selonteossa, kunnat kehittävät ja toimeenpanevat osaamiskeskustoimintaa. Keväällä 2021 käynnistyneet työllisyyden kuntakokeilut ovat vielä alkuvaiheessa ja ensimmäisiä tuloksia on odotettavissa loppuvuodesta.

Järjestöjen rooli kotoutumisen kumppanuudessa

Nostettiin esille järjestöjen vahvuudet kotoutumisen kumppaneina kunnissa: voimana joustavuus ja matala kynnyks tavoittaa myös heikomassa asemassa olevat maahanmuuttajat. Toivottiin kumppanuudesta velvoittavaa: Vaikka järjestämisvastuu on kunnalla, veloitettaisiin kuntia ottamaan järjestöt mukaan kotoutumispalveluiden kehittämiseen ja järjestäjiksi. Muuten kunnat tekevät palvelut yksin ja itse.

Haavisto totesi, että järjestöjen roolia kotoutumisen edistämässä on kehitettävissä edelleen ja asia liittyy järjestöjen toimintaedellytysten vahvistamiseen. Järjestöjen kumppanuus tullaan huomioimaan selonteon toimeenpanossa: mitä järjestöyhteistyöstä kirjataan uuteen kotoutumislakiin, mitä toimeenpanosuunnitelmaan ja mitä kuntien kotouttamisohjelmiin.

Jatkuvan oppimisen uudistus

On mainittu selonteossa maahanmuuttajien näkökulmasta. Jatkomisen oppimisen työtä tehdään toisaalla parlamentaarisessa työryhmässä.

Työperäisen maahanmuuton edistäminen

Tuotiin esille, että työvoiman maahanmuuton edistämiseksi ei voida huomioida vain asiantuntijaa yksilönä: Perheen saaminen Suomeen, puolison työllistymisen tuki (mm. mentorointiohjelma) ja uskonnollisten yhteisöjen löytyminen vaikuttavat halukkuuteen muuttaa ja jäädä työn perässä Suomeen. Tätä on käsitelty: mm. Talent Boost –toimintaohjelmassa. Suomessa jo asuvien ulkomaalaisten korkeakoulutettujen mahdollisuuksia suomen tai ruotsin kielen oppimiseen opiskeluaikana tulee lisätä, jotta nopea työllistyminen opintojen jälkeen on mahdollista.

Uskontojen ja uskonnollisten yhdyskuntien huomioiminen

Nostettiin esiin huoli siitä, että uskontojen ja uskonnollisten yhteisöjen merkitystä hyvälle kotoutumiselle ei tunnisteta. Osalle maahanmuuttajista uskonto on tärkeä ja merkityksellinen asia. Viranomaisten uskontotietoutta ja uskontojen lukutaitoa tulisi lisätä. On tärkeää, että kotouttamisen viranomaisilla on yhteys alueen uskonnollisiin verkostoihin ja uskonnollisiin yhteisöihin, joiden puoleen ohjata asiakas. Uskonnolliset yhteisöt edistävät kotoutumisen ohella vihapuheeseen puuttumista. Esimerkiksi evankelisluterilaisella kirkolla Suomessa 378 paikallista seurakuntaa. Jos uskonnollisia yhdyskuntia ja seurakuntia ei huomioida kotoutumislain uudistamisessa, menetetään valtava verkosto ja kotoutumisen resurssi. Useammassa puheenvuorossa pohdittiin, nähdäänkö järjestöjen rinnalla uskonnolliset yhteisöt kotoutumisen kumppaneina.

Haavisto totesi, että uskonnolliset yhteisöt ovat mukana selonteon listauksessa yhteistyökumppaneista. Uskonnolliset yhteisöjen tärkeä rooli kotoutumisessa on tunnistettu. Selonteossa listataan kumppanuuden rakenteita: kumppanuusohjelmassa on mukana uskonnollisia yhteisöjä.

Kotoutumista ruotsinkielellä vahvistetaan mm. lisäämällä viranomaisten tietoisuutta mahdollisuudesta kotoutua ruotsinkielellä.

Kotoutumistyön jalkauttaminen kuntiin ja uudistusten rahoitus

Agenda 2030 –tavoitteiden jalkauttamisessa on onnistuttu hyvin, joten siitä voitaisiin ottaa mallia. Kuntien tarve resursseille kasvaa, kun kuntien roolia kotoutumisessa kasvatetaan. Kasvaneet kustannukset tulee korvata kunnille 100%.

Päätösbasia:

5. Etnisten suhteiden neuvottelukunnan päätöstä asettaa työryhmän seuraamaan kotoutumisen uudistamista.

Päätettiin, että työjaostolle annetaan mandaatti asettaa kotoutumisen seurantatyöryhmä. Ryhmän tehtävä on seurata kotoutumisen selonteosta käytävää keskustelua sekä kotoutumislain kokonaisuudistuksen valmistelua: lainsäädännön valmistelua sekä toimeenpanosuunnitelman laatimista. Työryhmä tekee konkreettisia kehitysehdotuksia.

Tiedoksi asiat:

6. ETNO:n monikieliset materiaalit: kuntavaalit 2021

Otettiin tiedoksi monikieliset vaaliaineistot, jotka löytyvät ETNO:n verkkosivuilta:

<https://oikeusministerio.fi/ETNO-materiaalit>

7. Jäsenmuutos: Pysyvä asiantuntija Föreningen Luckan

Otettiin tiedoksi: varajäsen Ann-Jolin Grunen tilalle projektledare Veronica Hertzberg.

Keskustelu pienryhmissä

8. ETNO:n 2020-2024 kauden toimintasuunnitelman valmistelu

Kariuki kertoi toimintasuunnitelman valmistelusta: ETNO:n jäseniltä on kerätty ideoita tärkeimmistä asioista. Työjaosto on alustavasti muokannut ideoista keskeiset pääteemat.

Kokouksen osallistujia oli pyydetty pohtimaan ennakkoon, mitkä ehdotetuista pääteemoista ovat organisaatiolle tärkeitä ja miten jäsen itse tai edustama organisaatio voi sitoutua teeman toteuttamiseen ETNO:n jäsenenä.

Pääteemoista tavoitteiksi

Pienryhmien tehtävänä oli muokata pääteemoista SMART –tavoitteet. Käytiin keskustelua pienryhmissä. Yhteisessä keskustelussa pienryhmät jakoivat keskustelua ja ehdotuksensa ETNO:n tavoitteiksi.

Teema 1: Hyvä kotoutuminen

ETNO:n jäsenet edistävät rakentavaa keskustelua hyvän kotoutumisen edellytyksistä ja ratkaisuista. Onnistunut kotoutuminen koskettaa niin maahanmuuttajia kuin suomalaista yhteiskuntaa.

ETNO:n jäsenten esittämät ehdotukset ja tavoitteet huomioidaan kotoutumislain uudistuksessa.

- Ryhmä 1: Kunnan tehtävänä on ottaa vastaan kaikki maahanmuuttaneet: myös työn tai opiskelun perusteella tulevat. Näin kaikki saavat heti tarvitsemansa tuen tai tietävät miten sitä saa muuten myöhemmin tarvittaessa. Järjestöt mukana tukena monimuotoisella kansalaistoiminnalla.

- Ryhmä 2: Kotosuunnitelmien tekemisessä on otettava huomioon myös perheen merkitys ja perheenyhdistämisen haasteet hyvälle kotoutumiselle. Kotoutumisen toimijoiden yhteistyön tiivistäminen ja selkeyttäminen: mitä tekevät kunnat, mitä järjestöt. Työmarkkinoiden etnistymiseen vaikuttaviin tekijöihin vaikuttaminen (suomen, ruotsin kielitaito, asenteet)

Teema 2: Monimuotoinen työelämä ja maahanmuutto

ETNO:n jäsenten työllä vaikutetaan siihen, että työelämän monimuotoisuudesta ja maahanmuutosta käydään rakentavaa keskustelua sekä yhteistyötä tehdään nykyistä tiiviimmin.

ETNO:n jäsenten esittämät ehdotukset ja tavoitteet huomioidaan maahanmuuttopolitiikan valmistelussa sekä työelämän monimuotoisuuden edistämistyössä.

- Ryhmä 3: Tavoite on tuoda esille monimuotoisen työelämän ja sen johtamisen hyviä käytäntöjä vierailujen ja niistä viestimisen kautta.

ETNO:n tulee olla mukana nostamassa esiin työvoimapulaa julkiseen keskusteluun ja sitä kautta lisätä ymmärrystä muualta muuttaneiden työllistämiseksi. Työpaikoilla tarvitaan osaamista moninaisuudesta ja sen hyödyistä ja sen johtamisesta. Huomioidaan sekä maahanmuuttajamiesten että maahanmuuttajanaisten asema. ETNO:n jäsenet voivat toimia kumppaneina, tuoda esiin hyviä käytäntöjä ja esimerkkejä, toimia aktiivisesti sosiaalisessa mediassa ja omissa verkostoissaan. Jäsenet toisivat esiin hyötyjä. ETNO:n jäsenet voivat toimia myös työpajoissa ja asiantuntijaryhmissä asiantuntijoina.

Teema 3: Monikieliset kuntalaiset ja maahanmuuttajat aktiivisina vaikuttajina yhteiskunnassa

ETNO:n jäsenten työllä vaikutetaan siihen, että maahanmuuttajat ja monikieliset kuntalaiset osallistuvat nykyistä aktiivisemmin yhteiskunnalliseen keskusteluun ja vaikuttamiseen vaaleissa ja vaalien välillä.

ETNO:n jäsenet ovat aktiivisesti mukana edistämässä keskustelua suomalaisen demokratian tilasta ja yhteiskunnallisen keskustelun ilmapiiristä. Rakentava yhteiskunnallinen keskustelu kannustaa osallistumaan, vihapuhe hiljentää.

Ryhmä 4: ETNO:n jäsenet löytävät ratkaisuja, joilla kasvava monikulttuurinen ja monikielinen väestö ja erityisesti nuoret saadaan mukaan yhteiskunnalliseen keskusteluun ja vaikuttamaan.

- ETNO:n jäsenten esittämät ehdotukset ja tavoitteet huomioidaan kansallisen demokratiaohjelman periaatepäätöksessä sekä kotoutumislain uudistuksessa, jotka valmistellaan syksyn 2021 – kevään 2022 aikana.

- Vahvistetaan maahanmuuttajien ja monikielisten demokratiataitoja, erityisesti nuorten: vaikuttaminen vaaleissa ja vaalien välillä.
- Monikielisten vaaliosallisuuden nosto tarkoittaa vaikuttamista monikielisten äänestysaktiivisuuteen, ehdokkaiden läpipääsyyn vaaleissa sekä tukea valituille ehdokkaille; kuntavaalit, hyvinvointialueiden vaalit, eduskuntavaalit. Tarvitaan tietoa siitä, kuinka lähteä ehdolle, ketä äänestää, mistä eri vaaleissa on kyse.
- Hyvä esimerkki äänestysaktiivisuuden noususta somalinkieliset, miten myös muut kieliryhmät mukaan?
- Monikielisten yhteiskunnallisen vaikuttamisen edistäminen vaalien välillä. Monikulttuuriset järjestöt, taloyhtiöt, ay-liike jne. vaikuttamisen paikkana, mutta huomioidaan myös muu yhteiskunnallinen vaikuttaminen, esimerkiksi kansalaisaloite, kuntalaisaloite, nuorisovaltuustot jne.

Pääteema 4: Elinvoimainen maahanmuuttaja- ja monikulttuurijärjestöjen kenttä

ETNO:n jäsenten työllä vaikutetaan siihen, että Suomessa toimii elinvoimaisia maahanmuuttaja- ja monikulttuurijärjestöjä sekä uskonnollisia yhdyskuntia. ETNO:n jäsenet edistävät keskustelua järjestöjen ja yhdyskuntien toimintaedellytysten parantamisesta.

Näillä järjestöillä on resurssit edistää asiakkaidensa hyvinvointia ja kotoutumista, sekä mahdollisuudet kehittää osaamistaan kiristyvässä rahoitusilanteessa. Näillä järjestöillä on resurssit vaikuttaa yhteiskunnassa: ne toimivat maahanmuuttajien ja vieraskielisten puolestapuhujina ja viranomaisyhteistyön kumppaneina.

- Ryhmä 5: Elinvoimainen maahanmuuttaja- ja monikulttuurijärjestöjen kenttä tarkoittaa 3V – Voimavarat – Valmentaminen – Vakiinnuttaminen/Valtakunnallisuus.
- Voimavarat: Toimintaympäristön muutos koskettaa kaikkia järjestöjä: Järjestörahoituksen (mm.Stea) määrä vähenee ja siihen on varauduttava.
- Valmentaminen: Järjestöjen valmentaminen tarkoittaa osaamisen lisäämistä. Näin maahanmuuttaja- ja monikulttuurisuusjärjestöjen on mahdollisuus pärjätä kilpailussa.
- Vakiinnuttaminen/Valtakunnallistaminen: Miten maahanmuuttaja –ja monikulttuurijärjestöt vakiinnuttavat toimintansa? Miten kattojärjestöjen toiminnasta saadaan aidosti valtakunnallista?

Pääteema 5: Hyviä väestösuhteita edistetään paikallisesti, alueellisesti ja valtakunnallisesti

ETNO:n jäsenten työllä vaikutetaan myönteisiin asenteisiin eri väestöryhmien välillä, turvallisuuden tunteeseen, vuorovaikutuksen määrään sekä verkostojen syntyyn, sekä vahvistetaan heikommassa asemassa olevien mahdollisuuksia vaikuttaa yhteiskunnassa.

ETNO:n jäsenet seuraavat väestösuhteiden tilan kehittymistä, käyvät vuoropuhelua ja tekevät aloitteita toimivien väestösuhteiden edistämiseksi. ETNO:n jäsenet toimivat rasismia ja syrjintää vastaan, sekä edistävät yhdenvertaisuutta yhteiskunnassa.

Ryhmä 6: Muuta aiheet

- Selkeä ja lyhyt tavoite: Moninaisuus normiksi ja normaaliksi.
- Mitattava - muutos mistä mihin?
- Haluamme että ihmiset kohdataan enemmän yksilöinä eikä jonkun ominaisuutensa tai taustansa edustajana. Tässä on kyse asenteista ja rooleista jotka näkyvät esim. siinä mitä kieltä ja sanoja toisista käytämme. Koskee myös mediaa ja viranomaisia.
- Aikataulutettu: Voi olla että työtä riittää ETNO:n toimikauden päättymisen jälkeenkin.
- Realistinen: toteuttajina sinä ja ETNO:n jäsenet yhdessä. Tässä voidaan käyttää jo olemassa olevia metodeja kuten Erätauko.

Lopuksi todettiin, että jäsenet saavat kutsut työpajoihin, joissa toimintasuunnitelman tavoitteiden työstämistä jatketaan.

MUUT ASIAT

9. Toimintasuunnitelman työpajat

Todettiin, että ETNO:n toimintasuunnitelman työpajat pidetään 15.6., 16.6. ja 17.6.

10. Seuraavan kokouksen ajankohta

Valtakunnallisen ETNO:n toinen kokous järjestetään torstaina 9.9.21 kello 9-12.

11. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 11.10.

Minna Hulkkonen
Puheenjohtaja
Osastopäällikkö SM

Peter Kariuki
Pääsihteeri
Erityisasiantuntija OM

LIITTEET: Liite 1: Kokouksen osallistujat (sivu 9)

JAKELU: Etnisten suhteiden neuvottelukunta

TIEDOKSI: Alueelliset etnisten suhteiden neuvottelukunnat
Osastopäällikkö Suurpää

Liite 1: Kokouksen 24.5.2021 osallistujat

1. Minna Hulkkonen, sisäministeriö (puheenjohtaja)
2. Natalie Gerbert, Kriisikeskus Monika (varapuheenjohtaja)
3. Abdulrahman Abdi Rage, Suomen somalialaisten liitto (SSL) ry
4. Emina Arnautovic, Svenska riksdagsgruppen
5. Muhis Azizi, Länsi-Suomen ETNO
6. Mourad Bentaleb, Monikulttuurinen liikuntaliitto (FIMU) ry
7. Anna Bruun, työ- ja elinkeinoministeriö
8. Stefan Gerkman, sisäministeriö
9. Elina Helmanen, Familia ry
10. Rainer Hiltunen, yhdenvertaisuusvaltuutetun toimisto
11. Inka Hopsu, Vihreä eduskuntaryhmä
12. Abdirahim Hussein, Monikulttuurijärjestöjen yhteistyöverkosto Moniheli ry
13. Meri Kianto, Pakolaisnuorten tuki ry
14. Mikko Kinnunen, Keskustan eduskuntaryhmä
15. Kristiina Kokko, Kokoomuksen eduskuntaryhmä
16. Katri Kuusikallio, USKOT-foorumi
17. Antero Laukkanen, Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä
18. Henna Leppämäki, sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö
19. Järvi Lipasti, Tuglas-seura ry
20. Olga Liukkonen, Suomen Venäjänkielisten Keskusjärjestö – SVK ry
21. Maija Lummeperä, opetus- ja kulttuuriministeriö
22. Adan Modameh, Etelä-Suomen ETNO
23. Heikki Parviainen, Miessakit ry
24. Pavel Petrov, Föreningen Luckan rf. ja Svenska.fi
25. Erja Reinikainen, Suomen Punainen Risti
26. Diana Seppä, Pohjois-Suomen ETNO
27. Emmanuel Sibomana, Pirkanmaan ja Keski-Suomen ETNO
28. Pekka Vähäkangas, Itä-Suomen ETNO
29. Anu Wikman-Immonen Suomen Kuntaliitto
30. Nafisa Yeasmin, Lapin ETNO

Sihteeristö:

Peter Kariuki, pääsihteeri

Nina Suorsa, tarkastaja

Helmi Soininvaara, korkeakouluharjoittelija